

رۆمانە كرايه كوردى، كە كارىگەرييهكى ئىجگار گەورەى لەسەر چىنى خويندەوارو رۆشنىبىرى ئەوكات ھەبوو. رۆمانى (ھەمەدۆك-ى، يەشار كەمال و ئازادى يا مەرگ-ى، كازانتزاكى)، بەرۆمانە باشەكان دەژمىردىت، كە لەلایەن ھەردوو نووسەرى گەورەى كوردەو (عەبدوللاى ھەسەن زادە، كەرىمى ھوسامى) كراون بەكوردى. لى كاتىك كە رۆمانى كىمياگەرم بىنى، ھەمان كارىگەرىيە ھەبوو لام. ئەم رۆمانە كە لەنووسىنى رۆماننووسى گەورەى بەرازىلى (پاولۇ كۆيلۇ) يەو، ئاسۆى ھەسەن زادە كىردوويەتى بەكوردى. لەكانگى دلمەو سويسىكى گەورە ئاراستەى بەرىز (ئاسۆى ھەسەن زادە) دەكەم، بەراستى كارىكى ئىجگار باشى كىردووه.

كىمياگەر باسى چى دەكات؟!

كىمياگەر چىرۆكى لاوىكى شوانى ئىسپانىيە (سانياگو)، كە ئەم شوانە كەسىكى ئازادەو ھەر ئەو ئازادىەشى وای لىدەكات بىتت بەشوان و بەدواى گرىكانى ژياندا بگەرىت و ترسى لەژيان نەبىت و ھەولى كىردنەوھى دەرگا تارىك و ترسناكەكانى ژيان بەدات. ئەم شوانە ئازادە رۆژىك لەسووچىكى كەنىسەيەكدا خەونىك دەبىنىت، كە تىيدا گەنجىنەيەكى گەورە دەدۆزىتەو، ھەر لەخەونەكەشىدا پىي دەلین كە ئەم گەنجىنەيە لە نىك ئەھرامەكانى مىسرە، ئەویش بۇ ئەوھى بگات بەم خەونەى رىگى دوورو ترسناكى بىبان و ولاتى غەرىبى دەگرىتەبەر. لە ئىسپانىاوه بۇ ولاتى مىسر بەرىدەكەوئىت. لەرىگا تووشى چەندىن رووداو و كارەساتى جوراوجور دەبىت، چەندىن كەسى دزو درنە، پىاچاك و زانا دەبىنىت. پاولۇ كۆيلۇ زور زىرەكانە توانىويەتى مرۆفەكان پىئاسەبكات و لەناو رووداوهكاندا رۆلپان ديارى بكات.

خويندەوہیەك

بۆ رۆمانى كىمياگەر

ئەردەلان عەبدوللا

رۆمان بەيەكەك لە بەشە گرىنگەكانى ئەدەب دەژمىردىت، زورجار رۆمانىك توانىويەتى كۆمەلىك بگۆرىت، بۇ نموونە (لینىن) پىي واپوو رۆمانى دايك-ى (مەكسىم گۆركى)، شۆرشى رووسى 10 سال پىشخست. لە كۆتايى ھەفتاكاندا ئەم

زمانى نووسىن..

ئەم رۇمانە بەزمانىكى زۆر سادە نووسراۋە، نووسەر ھەۋلى داۋە بەجۆرىك قسان بىكات، كە ھەموو مرقىك لى تىبگات. كۆيۇ تۋانىۋىيەتى تەكنىكى نۆى بەكار بەيىنىت، بۇ نموۋنە رۇمانەكە بە چەندىن شىۋە زمان نووسراۋە. جارىك بە زمانى سانياگۆە قسە دەكات، جارىك بە زمانى گەشتىارە ئىنگلىزەكە، جارىك بە زمانى كىمياگەرەكە، جارىك راناۋى كەسى دوۋم بەكاردەھىنىت، كە ئەم جۆرە زمان و نووسىنە بۇ من شتىكى نۆى بو، پى دەچىت خويىنەر كەمىك ھىلاك بىت يان لى تىك بچىت، لى كۆيۇ ناھىلىت بىتاقەت بىت و تۋانىۋىيەتى بەپى رۋداۋەكان زمانەكان بەكاربەيىنىت و رۋداۋەكانىش بەشىۋەبەكى جوان دارىژراۋن.

روداۋ و پالەۋانەكانى..

كۆيۇ تۋانىۋىيەتى كۆمەلىك روداۋى سەيرو خۆشمان بۇ دروست بىكات، كە خويىنەر رادەكىشىتە ناۋ رۇمانەكەۋ تۋوشى بىتاقەتى و ھىلاكى ناكات، بگرە ئەۋ روداۋانە ۋا لەخويىنەر دەكات ھۆگرى رۇمانەكە بىت. سەفەرەكە پىرپەتى لەچەندىن كارەسات و روداۋى خۆش و ناخۆش (دزىنى پارەكەى سانياگۆ لەلايەن دزىكەۋە) لى پاش ئەۋە تۋوشى (دوكانى كرىستالفرۆشەكە دەبىت)، لەۋى كرىستالفرۆشەكە دەناسىت و كۆمەلىك دىالۆگى جوانى نووسىۋە، پاشان سەفەرە كارۋانى بىبابانەكە، ناسىنى كىمياگەرە ئىگلىزەكە و تىكەلاۋكردىنى بە ناۋ رۇمانەكە، پاشان چىرۆكى خۆشەۋىستى (كەزىە) دەستپىدەكات و ژيانى خەلكى سەحرا باس دەكات. ئىنجا كىمياگەرەكە دەردەكەۋىت بە شىۋەبەكى سەرەكى كارىگەرى بەسەر رۇمانەكەۋە دەردەخات، پاشان گەشىتن بە ۋلاتى مىسرو ئەھرامەكان، رۋوتكردەۋەى لەلايەن چەند چەتەبەكەۋە و كەشفرىدى شۋىنى گەنجىنەكە، كە بەشىۋەبەكى سەير دەردەكەۋىت و (چەتەكان پاش ئەۋەى رۋوتى دەكەنەۋە، بەگالتەپىكردەۋە باسى گەنجىنەكەى بۇ دەكەن، كە دەكەۋىتە ناۋ ئەۋ كەنىسەبەكى كە خەۋنەكەى تىدا دىبوۋ). سانياگۆ ئەۋ ھەموو پىگايەى پىبوۋ بۇ ئەۋەى بگاتە مىسر، لى ئەۋان پى دەلئىن كە گەنجىنەكە لە ۋلاتى خۆبەتى، بەم شىۋەبە دەگەرئىتەۋە بۇ شۋىنى خۆى و گەنجىنەكە دەۋزىتەۋە.

گرنگى ئەم رۇمانە..

ئەم رۇمانە زۆر گرنگە بۇ ھەموو كەسىك كە بىهۋىت لە رۇمان و ژيان تىبگات. ئەم رۇمانە لە 150 لاپەرەدا، گەرەترىن وانەى ژيانمان فىر دەكات. زۇرجار ھەندىك كەس

بەرگى رۇمانەكە بەعەرەبى

پىي وايه، رۆمان دەبىت لاپەرەكانى زۆر بىت، ئىنجا دەتوانىت پەيامىكى مەزن بگەيەنىت، لى ئەم رۆمانە پىمان دەلىت كە وانىيە.

پاولۇ كۆيلۇ

ھاتون بۇ ئىسپانیا لاپەرە 32. كۆيلۇ شارەزايىيەكى تەواوى لە ئاينى ئىسلام ھەبوو، باسى ھەج دەكات و گرنىكى ئەم كارەش بۇ كەسىكى موسلمان دەرەخات، بەتايىبەت لە لاپەرە 50 دا كاتىك باسى ئاواتى كرىستالفرۆشەكە دەكات. جگە لەوھى باسى نوپۇز و پىنچ فەرىزەكانى ئىسلام دەكات. باسى نوپۇز دەكات و چۆن كاروانچىيەكان رۆژانە پىنچ جار نوپۇز دەكەن، لاپەرە 65. ھەرودھا كۆيلۇ شارەزاي ئايانى بىبان و ئەستىرەناسى و كىشەكانى سەھرا لە لاپەرەكانى 71/70 دا بەجوانى دەكات. جگە لەوھى باسى عادات و تەقالىدى عەرەبى دەكات، بۇ نموونە نابىت قسە لەگەل ئنى جل رەشدا بگەيت، لاپەرە 80. باسى قىبىتەكانى مىسر دەكات و پىشانى دەدات كە ئەوان خەلكى مەسىحى و عەرەب نىن.

بەراستى كۆيلۇ شارەزايىيەكى تەواوى جىھانى ئىسلامى و عەرەبىيە، ھەر بۇيە جىگاي خۇيەتى گەر بگرىت بە سەفىرى گەلان.

كۆيلۇ تۋانىوويەتى جىھانى رىيالىست و رۆمانسى و فەنتازىيا و خەيال تىكەلى ناو رۆمانەكەى بكات، ئەمەش تەكنىكىكى نوپىيە. گەر جاران دەبوايە رۆمان رىيالىست بىت يان خەيالى، لى كۆيلۇ ھەردوو جىھانى تىكەل بە يەكترکردوو، كە ئەمە شتىكە خۇش و جوانە، مرۇقى ئىستا پىويستى بە جىھانى خەيال و فەنتازىيا ھەيەو جىژى لىوھەردەگرىت. بەلای مەنەو كىمياگەر جوانترىن رۆمانە كە خويندبىتمەو، شايانى ئەوہىيە كە وەرگىرەكەى خەلات بگرىت، بەراستى گەر ئەو نەبوايە خوينەرى كورد ئاگاي لەم رۆمانە مەزنە نەدەبوو، ھەر بۇيە جارىكى ترىش سوپاسى براى بەرىز ئاسوى ھەسەن زادە دەكەم.

زىرەكىي پاولۇ كۆيلۇ..

پاولۇ كۆيلۇ كە خۇى كابرايەكى بەرازىلىيە ھاتوو باسى چەندىن ولاتى بىگانەمان بۇ دەكات، كە لە رووى زمان كولتورەو بىگانەن بەو. باسى ئىسپانیا دەكات كە ولاتىكى بىگانەيە بۇ ئەو، ھاتوو زۆر بە وردىش باسى مېژوو و كولتورى ئەو ولاتەمان بۇ دەكات، بۇ نموونە باسى داگرىردنى ئىسپانیا دەكات لەلایەن عەرەبەو، من بۇ يەكەمجار زانىم كە لە ئىسپانیا بە ئىسلامەكانىان وتو (مۆرەكان) لاپەرە 13. يان قەرەجەكان لەگەل عەرەبەكان